

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Copyright © Laura Andersson ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46066-4

OTAVA
KIRJAPAINO

Keuruu 2023

Joy

soittokunta

Sadie

hevonen

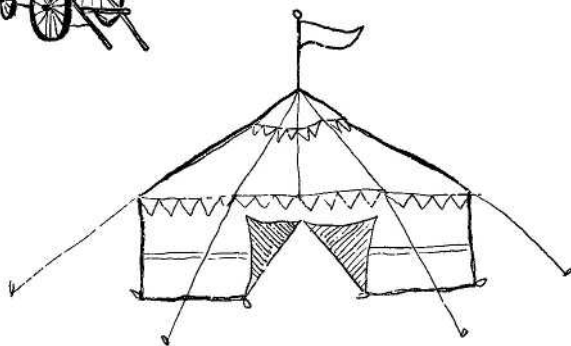
Mandy

*Marcel &
Timmy*

*Carmen
& Willie*

LEPPÄSUON KENTTÄ

PROLOGI

Valot sammuvat, ja yleisö hiljenee.

Hetki on lyhyt, mutta sen aikana tuntuu, että mikä vain on mahdollista. Kaikki menee oikein. Hän saa loistaa lavalla kaikkein parhaimpana, kaikkein uljaimpana. Kukaan ei voi kääntää katsettaan hänestä.

Yleisö saa kokea illan, jota se ei koskaan unohda. Kaikki odotukset täyttyvät. Ja ehkä yleisössä istuu joku, jolla on merkitystä. Joku, joka huomaa hänet ja vie hänet eteenpäin, kohti oikeaa unelmaa.

Tai kaikki voi mennä alusta alkaen pieleen.

Hän pakottaa itsensä ajattelemaan onnistumista. Veri kohisee hänen suonissaan. Hermopäät sihisevät hänen ihonsa alla puskien hänet täyteen voimaa, jollaista ei voi kokea missään muualla kuin esiintymislavalla. Juuri nyt hän ei edes tiedä, mitä epäonnistuminen tarkoittaa.

Mutta tapahtuu niin kuin aina. Viimeisellä sekunnilla ennen kuin valot syttyvät ja esitys alkaa, se kaikki sittenkin katoaa. Hänen on nostettava kätensä ilmaan muiden mukana riippumatta siitä, millaisella voimalla pelko ja epävarmuus yrittävät hänet lamauttaa. Hän hikoilee tuskissaan esityksen läpi, ja vaikkei se näy katsomoon asti, hän ei voi sietää, miten heikoksi se saa hänet itsensä tuntemaan.

Esityksen jälkeen yleisö taputtaa heille, hänellekin. Mutta kukaan ei tule hänen luokseen. Uudet ovet eivät aukea. Ja hän tietää kyllä, miksi niin on. Epäonnistumisen pelko on jälleen kiskonut häntä maata kohti juuri silloin, kun pitäisi lentää. Silloin tuntuu kuin koko maapallo aina sen uumenissa kuumana polttavasta keskuksesta lähtien imisi häntä kohti mustaa kuoppaa.

Mutta tänään tapahtuu muutakin.

Hän pysyy muiden mukana, hän on riittävän hyvä. Loppupuolella hän uskaltaa taas luottaa itseensä, ja hymy syvenee. Valon sattuessa oikein hän ehtii huomata ihastuksen eturivissä istuvien miesten silmissä. Hän suo heille tyytyväisen katseen.

Sitten hän pysähtyy niille sijoilleen.

Joku törmää häneen. Yleisö kohahtaa. Joku tuuppaa häntä kovaa selkään.

Hänen täytyy liikkua. Aivan kohta hän liikkuu. He pelastavat tästä numerosta mitä pelastettavissa on. Mutta hän ei saa silmiään irti miehestä yleisön seassa. Irti *hänestä*.

Se on hän. Se on aivan varmasti hän. Mies tuntuu katsovan suoraan kohti, hän näkee varmasti lavalle paremmin kuin täältä näkee yleisön, niinhän esityksissä aina on. Hän puolestaan tuijottaa miestä takaisin täysin avoimesti. Hyökkäävästi. Mutta mitään ei tapahdu. Mies katsoo hänen lävitseen. Se todella on hän. Hän on täällä. Jotenkin mies on löytänyt heidät täältä. Sitten mies kääntää katseensa hänen ohitseensa kuin hän olisi ilmaa.

Hän on vain yksi tyttö muiden joukossa. Mies ei voi tietää, mikä todellinen tarina on.

Hän tukahduttaa huudon. Sillä hän tajuaa, ettei tämä ole satumaa. Mies on täällä aivan tietystä syystä. Mies ei tiedä hänestä mitään, vaikka on katsonut suoraan häneen. Vaikka kaikkien katseet ovat varmasti hänessä, sillä hän on juuri aiheuttanut sekaannuksen lavalla. Esitys on keskeytynyt, illuusio on särkynyt. He

eivät olekaan jumalallisia olentoja, jotka suoriutuvat tempuista kuin taian voimalla. He ovat tavallisia ihmisiä. Heille sattuu harha-askelia, ja he epäonnistuvat parhaista yrityksistään huolimatta. Ja nyt yleisö alkaa huutaa pettymystään. Osa tulee haluamaan rahansa takaisin. Hän itse tulee joutumaan ongelmiin.

Ja kaiken keskellä istuu tuo mies, joka on tullut katsomaan aivan tiettyä naista. Mutta se ei ole hän. Toisin kuin nainen, jonka mies on löytänyt tämän omituisen, arveluttavan esityksen seasta, hän itse on yhä vain maailmassa yksin.

Äkkiä hän näkee oman yksinäisyytensä heijastuvan katso-
mosta. Ihmiset istuvat lähekkäin, he ovat saapuneet ihmettel-
mään tätä erikoista esitystä ja viettämään iltaa yhdessä, toisten-
sa silkasta olemassaolosta nauttien. Elämän yksinkertaisia iloja,
joita hän on saanut kokea niin kovin harvoin. Samalla kun hän
näkee kuinka miehen silmät hehkuvat ylpeyttä toista naista koh-
taan, hänen oma sydämensä vajoaa lavan alle, tomuun sen alla,
aina maan uumeniin asti, ja hän keksii vain yhden tavan, jolla
pystyy kaivamaan sen takaisin esiin.

On totisesti tullut aika.

ENSIMMÄINEN LUKU

Sinä tuulisena perjantai-iltana olin tarjotin käsissäni matkalla keittiöstä olohuoneeseen vieraitani kestitsemään, kun se jälleen kerran sattui silmiini. En voinut sille mitään. Niin tapahtui yhä vain joka ainoa kerta. Pysähdyin pää hiukan kallellani ja päästin suustani pienen huokauksen.

Se oli kiiltävä, musta ja kauniisti kaartuva. Kuin taideteos.

Numerokiekon valkoiset luvut suorastaan säihkyivät. Alaosaan sujautettavalle lapulle oli siistillä käsialalla kirjoitettu iki-oma puhelinnumeroni. Vilkaisin ohimennen ympärilleni ja lasikin tarjottimen lipaston reunalle, jotta saatoin antaa sormieni hivellä laitteen kauniita muotoja. Puhelin oli ollut omani jo kolme kuukautta, mutta yhä vain tunsin intoa ja ylpeyttä.

Palkinto työstäni, minä ajattelin.

Olin ostanut puhelimen palkkiorahoilla, jotka olin tienannut edellisen syksyn lopulla. Paitsi tavattoman ihastuttava esine, se olisi tärkeä työkalu uudessa ammatissani. Tarpeeksi moni ihminen oli huomauttanut minulle puhelimen puuttumisesta sen jälkeen, kun olin asettunut Helsinkiin ja saanut ratkaistavakseni ensimmäisen virallisen juttuni yksityisetsivänä.

Nyt minun ei tarvitsisi selittää kenellekään miksi minulla ei ollut sellaista.

– Kenelle sinä tänään ajattelit soittaa? Ehkä presidentti Paasikivelle? kuului ääni vierestäni. Kohotin katseeni. Puolisoni, enti-

nen sirkustaiteilija Riku Loimola, oli astellut viereeni niin hiljaa etten ollut huomannut hänen tuloaan. Hän katseli minua virne kasvoillaan, mutta ei hän minua hämännyt. Tiesin että hän oli vekkottimeen aivan yhtä ihastunut kuin minäkin.

– Minä vain katselin sitä, sanoin. – Mutta älä huoli, keksin kyllä lukuisia ihmisiä, joille soitella.

– No, voit kokeilla soittaa esimerkiksi jollekin uudelle asiakkaalle, Riku sanoi.

Vilkaisin häntä nopeasti, mutta hän oli jo menossa olohuonetta kohti. Huokaisin. Riku oli oikeassa. Me tarvitsimme uuden asiakkaan. Mieluiten mahdollisimman pian. Urani yksityisetsivänä oli kenties saanut komea alun, mutta jatko... Se oli ollut asteen vaatimattomampi. Olin kyllä hoitanut parin Rikun tuttavien toimeksiantoja. Minä ja Riku olimme vahtineet erään miehen varastoa muutamana pimeänä ja turkasen kylmänä pakkasyönä, jotta saisimme tietää, kuka sieltä oli vienyt tavaraa. Syyllinen, miehen apupoika, jäi kiinni jo kolmantena yönä. Sen lisäksi olimme tarttuneet kiinnostavan kuuloiseen tehtävään etsiä erään herran kadonnut tytär. Hetken olin ollut innoissani, mutta poliisi ehti löytää karkumatkalla olleen tytön jo ennen kuin minä ja Riku pääsimme vauhtiin – seikka, jonka toimeksiantajammekin huomioi palkkiomme surkeassa määrässä.

Se kihelmöivä jännitys, joka minua oli ajanut ensimmäisen tapauksemme aikaan, oli pysytellyt visusti poissa. Samalla rahavaramme hupenivat, ja vaikka minä en aikonut vielä vajota suuren huolen alle, tiesin, että Riku tuskaili asian kanssa paljon enemmän.

Tilanteeni teki hankalammaksi se, ettei kukaan tässä kaupungissa oikeastaan tiennyt, kuka minä olin. Pari talven asiakastamme olivat löytäneet luokseni Rikun kautta, mutta kuinka kauan

voisimme luottaa siihen, että hänen tuttavansa ja tuttavan tuttavansa sattuisivat tarvitsemaan yksityisetsivän apua?

Korjasin kasvoilleni taas iloisemman ilmeen ennen kuin jatkoin matkaani Rikun perässä ahtaanpuoleiseen mutta kodikkaaseen olohuoneeseemme. Ajattelin näitä asioita joskus toiste. Tänä aion nimittäin pitää hauskaa!

Olohuoneeseen oli kokoontunut pieni seurue uusia ystäviämme. Riku seisoi jo isännän elkein heidän keskellään kädessään pulloinen marjaviiniä, jonka hän oli edellisiltana käynyt ”hankkimassa” jostakin tätä tilaisuutta varten. Minulla oli tarjottimella laseja sekä korissa tuoreita sämpylöitä. Ne keittiössä varsin taitava mieheni oli aamulla leiponut naapurimme Anni Kososen tuomista jauhoista, jotka tämä oli saanut vierailtuaan maalla tätinsä luona.

Vilkaisin seurueen yli pienestä ikkunasta ulos kohti hämärtyvää Töölöä. Ikkunamme edessä avautui aukio, joka oli talven aikana ollut luistelukenttänä, ja sen takana piirtyivät Mechelininkadun korkeiden talojen jykevät seinät. Näkymä oli minulle juuri sopivan kaupunkilainen, sellainen kuin halusinkin. Alhaalla Runeberginkadulla ajoivat vuoron perään linja-autot, vossikat ja yksityisajoneuvot, ja katu oli harvoin täysin hiljainen.

Kovin hehkeä näkymä ei tosin tänään ollut. Oli maaliskuun puoliväli, ja tihkusade vihmoi ikkunaa. Ei ehkä ollut ihme, että vieraamme olivat kaikki vastanneet kutsuumme tavattoman innokkaina. Helsinki oli hautautunut loputtomien kuukausien ajaksi talven pohjattomaan synkkyyteen, ja sen asukkaat tarttuivat jokaiseen tarjottuun mahdollisuuteen harjoittaa pientä ilonpitoa. Ainakin sellaiset asukkaat, joiden seurasta minä olin kiinnostunut.

Riku kiskoi pullon auki ja virnisti kaikille kaataessaan suurellesesti juomaa. – Tervetuloa, tervetuloa, hän sanoi nyökkäillen ympäriinsä. – Tässä talon alkumalja.

Katselin hänen menoaan hymyillen vinosti. Riku oli tosiaankin aikaisemmassa elämässään esiintynyt sirkustaitelijana. Hän oli jopa käyttänyt prameaa mutta huvittavaa taiteilijanimeä Ricky Flame, mitä en uskonut hänen erikseen maininneen kaikille uusille tuttavilleen. Hän kertoi vuosistaan Kaliforniassa värikkäitä ja hauskoja juttuja, mutta minulle ei koskaan ollut tullut aivan selväksi, oliko hän menestynyt siellä toivomallaan tavalla. Epäilin, että aivan niin ei ollut asia. Mieheni ominaisuuksiin lukeutui turhamaisia piirteitä, ja ounastelin että jos hän olisi todella saanut itselleen nimeä Amerikassa, hän olisi kyllä kertonut siitä minulle.

Kun sota oli loppunut, Riku oli joka tapauksessa päättänyt palata kotimaahan. Ja niin sattui, että hän kohtasi valtamerilaiva *SS Île de Francen* kyydissä tulevansa puolisonsa – minut! Silloin olin vielä neiti Lyyli Huttunen, entinen kotiapulainen matkalla kotimaahan Minnesotasta mielessään vain yksi toive: että minulle viimeinkin tapahtuisi jotakin kiinnostavaa. Amerikka oli potkinut minut julmasti pois toteutumatta jääneiden suurien seikkailujen ääreltä sen jälkeen, kun perhe Johansson oli muuttanut Minneapolisiin ja päättänyt ettei heidän kaupunkiasunnossaan enää olisi tilaa kotiapulaiselle.

Mutta Amerikka tai Johanssonien perhe eivät kumpikaan olleet tienneet, että suuria seikkailuja tapahtui muuallakin kuin Kaliforniassa tai New Yorkissa.

Rikun ja minun kohtaaminen oli ollut vähintäänkin erikoinen, ja yhä erikoisempia käänteitä se oli saanut mitä pidemmälle tuttavuutemme eteni. Olimme tulleet oivallisesti juttuun keskenämme jo siinä vaiheessa, kun olimme yhteistyössä onnistuneet ratkaisemaan laivan kyydissä matkustavaa raharikasta pankkiiiria kohdanneen varkaustapauksen. Hyvin alkanut tuttavuus oli sinkoutunut aivan uudelle tasolle, kun Riku oli kosinut minua

vasten hehkuvaa auringonsiltaa matkamme viimeisellä etapilla Kööpenhaminasta Suomeen.

Ja minä olin vastannut kyllä.

Riku oli saanut tarjoiltua kaikille paikalla olijoille, mutta yksi paikka oli tyhjänä pöydän ääressä. Näin Rikun rykäisevän, kun hän käveli sen ohi. Minä vilkaisin vaivihkaa ovelle päin. Paikalla olivat jo lähes kaikki vieraamme. Anni Kosonen, nuori rouva alakerran naapuristamme, oli yhteinen vieraamme, sillä pidimme Annista molemmat. Anni oli kerran pelastanut henkeni, ja tiesin että hän ei epäröisi tehdä sitä uudestaan. Hän istui pöydän päässä hiukan hermostuneen näköisenä kädet supussa sylissään. Hänellä oli yllään tyylikäs punertava leninki, ja tukka oli aseteltu tarkalle kiharakampaukselle. Hän näytti siistiltä, suloiselta ja vaarattomalta. Jos tuntematon ihminen ohittaisi Annin kadulla, hän ei mitenkään voisi arvata millainen toiminnan nainen hillityn ulkokuoren alla asusti.

Annin vieressä istui rikostoimittaja Olli Vilén *Helmi*-lehdestä. Olli tosin kirjoitti lehteen salanimellä Olivia Vaarala. Lehden nykyaikaisesti ajatteleva päätoimittaja Anneli Aropaltio halusi lehteensä naistoimittajia, ja Olli sai olla mukana peiteroolin turvin. Minä tosin tiesin, että hän ei täysin tyytynyt asemaansa; Olli kaipasi huomiota aivan omalla nimellään. Olin huomannut, että hänessä ja minussa oli paljon yhdistäviä piirteitä. Ollikin oli nälkäinen uusille mahdollisuuksille, ja epäilin ettei hän enää pitkään suostuisi työskentelemään salanimen takaa.

Tiesin tämän kaiken, sillä Olli oli jakanut minulle runsaasti henkilökohtaisia mietteitään. Minulla oli iloa tuntea hänet tässä vaiheessa verrattain hyvin. Hymyni syveni, kun katseeni pyyhkäisi hänen ohitse. Herra Vilén ja minä olimme käyneet viimeisten kuukausien mittaan neljää kertaa illallisella naapuri-

ravintolassamme Kerhosessa, ja minä olin kiinnostunut jatkaamaan tuttavuuttamme. Hyvin kiinnostunut. Olli vastasi katseeni huumaavan sinisillä silmillään, ja hänen huulilleen levisi huoleton hymy. Kun astuin hänen ohitse, hän kosketti selkääni kuin ohimennen, ja kosketus lähetti väreitä jalkoihin asti.

En tosiaankaan malttanut odottaa seuraavaa kahdenkeskistä tapaamistamme. Olli oli suudellut minua liioitelluin elein kädel-le saapuessaan noin puoli tuntia sitten. Sitten hän oli katsonut tiiviisti silmiini ja kuiskannut ”ikävöineensä seuraani”. En voinut kiistää, ettenkö tuntenut samalla tavalla, ja se luultavasti näkyi katseestani.

Minä en toisaalta ollut tässä perheessä ainoa, jota kiinnostivat mahdolliset kahdenkeskiset hetket vieraidemme kanssa. Kolmas vieraamme, Sirkus Finlandiassa esiintynyt akrobaatti Jalmari Leino oli nimittäin puhtaasti Rikun kutsuma – kunhan suvaitsi saapua paikalle. Odotin kovasti hänen tapaamistaan, sillä minulla oli vahvat epäilykseni heidän tuttavuutensa luonteesta, ja olin odottanut tätä hetkeä sietämättömän uteliaana.

Oli nimittäin sillä tavalla, että vaikka minä ja Riku kenties näytimme joltakin muulta ulospäin – toivoin sen sisältävän ainakin sanat ”tyylikäs” ja ”mielenkiintoinen” – avioliittomme ei ollut *tyypillinen*. Me jaoimme kyllä kotimme ja monilta osin myös elämämme, mutta emme olleet menneet naimisiin samanlaisista syistä kuin muut. Emme olleet oikeissa hankkia lapsia, emmekä olleet rakastuneet toisiimme suin päin.

Riku oli kertonut minulle jo heti tuttavuutemme aluksi, että hänellä oli salaisuus, sellainen, josta saattoi joutua pahoihin vaikeuksiin. Minä olin kuulemma vaikuttanut hänen luottamuksensa arvoiselta, ja se oli hivellyt itsetuntoani. En myöskään ollut oikeissa pettää tätä hyvin ansaittua luottamusta – en silloin, enkä nyt. Riku oli kertonut ihastuvansa toisiin miehiin, ei naisiin niin

kuin miehet yleensä. Lyhyen yhteiselomme aikana olin jopa eh-
tinyt saada sen käsityksen, että hän todella tarkoitti mitä sanoi;
hänellä vaikutti olevan taito ihastua miehiin nimenomaan moni-
kossa, toiseen toisensa perästä.

Riku oli hämmästynyt, kun olin suostunut hänen kosintaan-
sa. Hänen ehdotuksensa ei edes teeskennellyt olevansa muuta
kuin mitä se oli: toive suojapaikasta tulevassa kotikaupungissam-
me. Sumuverhosta, joka jätti hänelle tilaa elää sellaista elämää
kuin hän halusi. Mutta me pidimme toisistamme, luultavasti
paljon enemmän kuin jotkut tavanomaisemmista syistä avoitu-
neet parit. Taatusti enemmän kuin isäntäväkeni Minnesotassa.
Minusta oli alusta alkaen tuntunut hyvin luontevalta elää Rikun
kumppanina. En ajatellut sen vievän minulta mitään pois, ja pari
tärkeää asiaa se oli minulle varmistanut: Minulla oli nyt asema,
jonka turvin saatoin toimia yhteiskunnassa niin että minua ar-
vostettiin. Pian 38-vuotiaana tiesin hyvin, että sillä oli vissi ero,
puhuteltiin kukaan ihmistä tässä iässä rouvana vai neitinä, samoin
kuin sillä millaista ilmaisua ihmisestä käytettiin hänen selkänsä
takana. Toinen, ei lainkaan vähäisempi seikka oli se, että tällä ta-
valla minäkin sain elää vapaata elämää. Minua eivät patistelleet
aviomies tai edes ympäröivä yhteiskunta. Meillä ei ollut lapsia,
mutta ei sentään kuulunut hyviin tapoihin kysyä suoraan mik-
si niin oli. Ulospäin minä olin riittävän tavallista elämää elelevä
töölöläinen rouva, ja se rooli jätti minulle tilaa elää oikeasti juuri
niin kuin itse halusin.

Riku puolestaan ”tapaili” akrobaatti Jalmary Leinoa. En ai-
van tiennyt mitä se tarkoitti. Mutta sen tiesin, ettei hän ollut ai-
kaisemmin käyttänyt sellaista sanaa miespuolisista tuttavistaan.
Riku kohautteli olkiaan ja vaihtoi puheenaihetta, kun yritin tiva-
ta häneltä lisätietoja, mutta jotakin erityisestä herra Leinossa oli.
Koskaan aikaisemmin en ollut nähnyt Rikun tapaavaan ”tutta-

viaan” useampaa kertaa ja satuin tietämään, että Jalmari oli ollut kuvioissa ensimmäisen kerran jo joulun aikoihin. Minä olin nimittäin ihminen, jolla oli tapana pitää silmänsä auki.

Mutta nyt Jalmari oli pahasti myöhässä, ja saatoin huomata, että Riku ei ollut siitä mielissään.

– Mistä sinä saitkaan liput tähän tilaisuuteen? Olli kysyi Rikulta siemaistuaan juomaansa. – ”Uskomattomat painijanaiset.” En kenties heti ymmärtänyt, mitä se oikeastaan tarkoittaa, mutta eihän sellaisesta kerta kaikkiaan voinut kieltäytyä.

Anni naurahti hermostuneena vieressä, ja Riku levitti käten­sä. – Tuttava kutsui minut katsomaan näytöstä, hän sanoi. – Sain neuvoteltua liput sopuhintaan.

– Onko tuttavasikin painin maailmasta? Olli kysyi uteliaana.

– Ei suinkaan. Sirkusväkeä, Riku sanoi. – Näemme tänään viihde-esityksen, emme urheilukisailua.

– Sirkusta siis? Olli kysyi hämmentyneenä.

Riku nyökkäsi. – Eesityksen ovat käsittäkseni perustaneet pit­kän linjan sirkus- ja tivoli­alan ammattilaiset, jotka halusivat kehittää jotakin aivan uudenlaista. Minusta tämä on hyvin kiinnostavaa. Onhan sirkuksissa useinkin mukana voimanasia, mutta nyt he todella pääsevät valokeilaan.

– Ymmärsinkö minä oikein, että seuraamme myös liittyisi joku sirkuslainen? Anni kysyi varovasti. Hänen silmänsä kuitenkin levisivät hiukan innostuksesta. Minua hymyilytti. Olin oppi­nut ajattelemaan, että Anni rakasti kaikkea sellaista, mille suomalaiset muuten tapasivat tuhahtella: huvittelua, yllätyksiä ja jännitystä. Emme tässä asiassa olleet kovinkaan erilaisia ihmisiä. Annin mies, vaitonainen ja kurttukulmainen sotaveteraani Taisto Kosonen, ei tosin juuri ymmärtänyt näiden asioiden pääl­le. En tiennyt, mitä Anni oli tästä illasta Taistolle kertonut, mut­ta epäilin ettei koko totuutta. Herra Kososella oli tapana luoda

epäileviä silmäyksiä minun puoleeni kun satuimme kohtaamaan rappukäytävässä, enkä uskonut hänen suuresti arvostavan Annin ja minun ystävyyttä.

Riku rykäisi. – Niin on tarkoitus. Hän saapuu varmasti tuota pikaa. Riku vilkaisi pientä messinkistä kelloa kolhiintuneen pikkulipaston päällä.

– Kyllä hän tulee, minä kuiskasin, mutta Riku vain ärähti vastaukseksi.

Suvaitsi Jalmari ilahduttaa meitä läsnäolollaan tai ei, meillä olisi takuuvarmasti edessämme jännittävä ilta. Riku oli todellakin saanut hankittua koko joukolle liput erikoisimman kuuloiseen esitykseen mitä kuvitella saattoi – varsinkaan tässä syrjäisessä, arkisessa kaupungissa. Helsinki oli kyllä eloisampi kuin edelliset asuinpaikkani Kuopio ja Esko-niminen pikkukaupunki Minnesotassa, mutta ei sentään Pariisi tai Lontoo. Tai ainakin kaupunki pyrki kovasti esittämään takapajuista pikkupaikkakuntaa, jossa mikään ei koskaan muuttunut ja ihmiset elivät keskenään täysin samanlaista elämää. Minä olin kylläkin nähnyt vilauksia myös kaupungin toisesta puolesta, enkä ollut lainkaan varma, kuinka kauan sen kulissit pysyisivät pystyssä.

Illan loppuksi saisimme seurata kotimme lähellä Leppäsuon kentällä esitystä, jossa lihaksikkaat voimanaset painisivat toisiaan vastaan. Tämä olisi esityksen ensi-ilta Helsingissä, ja sen jälkeenkin esityksiä olisi vielä kahtena iltana. Tiesin, että kiertue oli saapunut Suomeen aina Amerikasta asti – aivan niin kuin minä ja Riku edellisvuonna. Paljon muuta en sitten tiennytkään. Se kaikki kuulosti ihmeelliseltä, sellaiselta, mitä en osaisi itse keksiä. Olin nähnyt voimanasen lapsena kiertävässä tivolisessa, mutta hän oli lähinnä toljottanut meitä lapsia korokkeelta ja silloin tällöin nostanut suuria painoja ilmaan. Hän oli ollut pelettava, vaikuttava hahmo, mutta myös etäinen. Minulla oli tun-

ne, että tämän illan esiintyjät eivät tyytyisi seisomaan paikoillaan pullistelemassa lihaksiaan. Toivoin että näkisimme jotakin... vauhdikkaampaa.

Ovikello soi juuri kun olin palannut keittiöön täyttämään vanhaa maitopulloa, jota käyimme paremman puutteessa vesikannuna. Asuntomme oli alivuokrattu herra Auviselta, joka virallisesti asui asunnossa itsekin, mutta eli todellisuudessa erään rouvashenkilön luona, jonka seuraa Auvisen perhe ei hyväksynyt. Auvinen oli jättänyt asuntoon jonkin verran astioita ja muutamia huonekaluja, mutta kokoelma oli sen verran sekalainen, että arvelin hänen vieneen kauneimmat esineensä mukanaan rouvaystävänsä kotiin.

Kuulin Rikun rymistävän käytävälle. Myhäilin hiukan kurkistaessani keittiön ovelta eteiseen. Kuulin tumman, matalan miesäänen tervehtivän Rikua. Tulija oli pukeutunut paksuun tummaan takkiin ja harmaaseen huopahattuun, enkä nähnyt hänen kasvojaan kunnolla, ennen kuin hän oli riisuutunut ja Riku oli ripustanut hänen päällysvaatteensa vaatepuuhun. Kun Jalmari Leino sitten nosti katseensa minua kohti, rykäisin ja astuin hymyillen käytävää pitkin hänen luokseen.

Jalmari oli pukeutunut siisteihin tummiin housuihin ja valkoiseen paitaan. Hänellä oli vaalea, pellavainen tukka, jota ei ollut leikattu niin lyhyeksi kuin useimmilla muilla tapaamillani miehillä, vaan se sai taipua hänen korviensa viereen kevyelle kiharalle. Hänen silmänsä olivat harmaansiniset ja hyvin suuret. Kun hän ojensi lihaksikkaan kätensä minulle, ehdin ajatella, että saatoin ymmärtää Rikun viehtymyksen tähän mieheen. Jalmari tosin ei hymyillyt vaan tarkkaili minua terävästi. Minun teki mieleni huomauttaa asiasta; oli hän sitten kuinka läheinen tahansa mieheni kanssa, hän oli nyt astumassa myös minun kotiini.

– Tässä on vaimoni, Lili Loimola, Riku sanoi tavanomaista jäykemmällä äänellä. En tiennyt, mitä hän oli minusta Jalmarille kertonut, mutta mikäli tosiaan oli niin, että heidän tapailunsa oli jatkunut jo jonkin aikaa, Jalmari varmasti ymmärsi suhteemme laadusta yhtä ja toista. Minä puolestani en aikonut hätkähtää tätä kieltämättä hiukan kummallista kohtaamista.

– Oikein hauska tutustua teihin, herra Leino, minä sanoin.
– Tervetuloa kotiimme.

– Sanokaa toki Jalmari, Jalmari sanoi lyhyesti.

– Siinä tapauksessa pyydän, että kutsutte minua Liliksi, minä sanoin.

Riku kiirehti johdattamaan vieraamme olohuoneeseen, missä hän esitteli Jalmarin kaikille. Minä katselin epäluuloisena heidän peräänsä. En voinut sanoa herra Jalmari Leinon tehneen minuun välittömästi hyvää vaikutusta, mutta komea hän oli – ymmärsin, miksi Riku oli tullut kiinnittäneeksi häneen huomiota.

– Olen pahoillani, että olen myöhässä, Jalmari sanoi istuutuessaan tyhjälle paikalle. Melkein isännän elkein, minä ajattelin otsaani edelleen rypistäen. Riku kiirehti kaatamaan hänelle lasin viiniä. – Meidän on varmasti lähdettävä tuota pikaa, Jalmari jatkoi Rikulle matalammalla äänellä.

– Tekö olette ollut mukana järjestämässä tätä erikoista näytöstä? Olli kysyi Jalmarilta.

Jalmari joi siemauksen ennen kuin vastasi. – Osittain. Varsinaisesti olen itsekkin esiintyjä, en taustatoimija. Mutta olen ollut alalla pitkään ja tunnen väkeä, joka järjestää erilaisia esityksiä Helsinkiin. Olen auttanut käytännön asioissa. Odotan näytöstä itsekkin innolla. Kerrankin tämä kaupunki saa nähdä jotakin todella sävyttävää.

– Naisia painimassa. Onko se Amerikassa tavanomaista huopia? Olli kysyi.

– Ei suinkaan, tämä ryhmä on aivan ainutlaatuinen, Jalmary sanoi. – Heidän managerinsa on käsittääkseni koonnut ryhmän useamman vuoden aikana ja onnistunut sen jälkeen rakentamaan siitä pienen menestyksen.

– Ja nyt he ovat saapuneet Helsinkiin, Olli sanoi otsa kevyessä rypyssä ikään kuin Jalmary olisi kertonut yksisarvisten lennähtäneen lahden yli kaupunkiin.

– Kyllä vain, he ovat laajalla Euroopan-kiertueella, Jalmary sanoi. – Pariisi, Lontoo, Berliini. Kööpenhamina, ja Helsingin jälkeen Tukholma. Voin kertoa, että tietyt ihmiset ovat nähneet viimeisen vuoden aikana kovasti vaivaa seurueen houkuttel miseksi Suomeen. Me kaikki haluamme, että Helsingistä tulee kaupunki, johon suuren luokan esiintyvät artistit haluavat tulla. Mutta sen eteen on tehtävä töitä. Jostakin on aloitettava. Tänään esiintyvät nämä uljaat painijat, kenties myöhemmin maailman parhaat tanssijat, laulajat ja sirkustaiteilijat.

– Toivokaamme niin, Olli sanoi hyväksyvästi, joskin arvelin hänen edelleen ihmettelevän mitä ihmeet temppuja nämä ”tietyt ihmiset” oikein olivat käyttäneet, jotta mikään seurue kokisi tämän kaupungin kiinnostavana esiintymispaikkana. Mutta minä olin Jalmaryn linjoilla: Ei pitänyt näytellä vaatimatonta, jos halusi kaupungin kehittyvän. Katsahdin häneen suopeammin kuin tähän asti. Ehkä hänkin oli ihminen, joka oli valmis uuden ajan Helsinkiin.

TOINEN LUKU

Viimeisen vuoden mittaan olin oppinut minkäläinen sädekehä Suomessa oli kaikella, mikä liittyi Amerikkaan. Minäkin vaikutin välittömästi kiinnostavalta, kun kerroin eläneeni maassa pitkään. Totuus kuitenkin oli, että mitään kovin säkenöivää minä en vuosinani Minnesotassa ollut nähnyt. Viihdemaailma esimerkiksi oli näyttäytynyt minulle vain elokuvissa pienessä kulmateatterissa, jonne olin matkustanut muutaman kerran yskivälillä paikallislinjan autolla. Kerran olin saanut seurata paikallisen teatteriseurueen esitystä, ja kerran isäntäni, herra Alvar Johanson oli matkustanut sukulaisensa luo Chicagoon ja kertonut meille muillekin kaupungin pilviin nousevista taloista ja hehkuvista valokylteistä. Se oli kuulostanut uskomattomalta, ja olin kiihkeästi halunnut nähdä jotakin sellaista omin silmin.

Nyt Amerikka oli matkustanut Helsinkiin.

Minä tuijotin lavaa silmät suurina natisevalta penkiltä puolivälissä telttakatsomoa Anni toisella puolellani, Olli toisella. En pystynyt kuvittelemaan millaisena he tämän kaiken näkivät, tai millaisena muut yleisössä. Näkivätkö he vain tummanharmaan, suttuisen telttakankaan ja epäsuhtaisista materiaaleista kokoon kursitut, tarkkaan katsottuna halvan näköiset asut? Kolmimiehisen torvisoittokunnan, joka soitti hiukan epätahtiin keinotekoisien näköisissä viiksissä ja hupsuihin hattuihin sonnustautuneii-

na? Vai näkivätkö he sen kaiken taa, suureen maailmaan ja sen kimallukseen?

Minä tiesin soittajien ensimmäisestä sävelestä lähtien rakastavani tätä kaikkea.

Lavalle nousevat naiset olivat pukeutuneet asuihin, joita ei varmastiakaan ollut suunnitellut kukaan muotimaailman huippuniemi. Mutta millä tavalla ne kimalsivat! Hopeaisina hohtavat rimpusut pyörivät ilmassa, kun naiset iskivät toisiaan vastaan paljain, lihaksikkain käsivarsin. Naisilla ei ylipäänsä ollut paljoa päällä, mutta he eivät ujostelleet. He nostivat käsiään ilmaan ja iskivät niillä kiinni kulloiseenkin vastustajaan niin että helmikoristeet ja höyhenet heiluivat. Maassa maatessaan he kieputtivat jalkojaan mitä uskomattomimmille kaarille kuin tanssijat. He heittivät voltteja ja laskeutuivat maahan vakaasti tasajalkaa tömähtäen kuin olisivat painaneet sata kiloa – ehkä joku heistä painoikin. Miten näyttäviä he olivatkaan! Heidän lihaksensa piirtyivät pienten asujen alta tarkkaan näkyviin. Heissä oli pitelemätöntä voimaa, joka säteili teltan viimeiselle riville asti.

Minun oli pitkään vaikea hahmottaa, kuinka monta eri naista estradille vuorollaan asteli, mutta vähitellen aloin kiinnittää kahteen heistä tarkempaa huomiota. Vaaleanruskeita komeita kiharoi-taan puolelta toiselle kujeillen heilautteleva, pitkä ja vahvaselkäinen nainen, jolla oli asussaan linnunsulkia ja kultaisia hapsuja, veti huomionsa aina uudestaan puoleensa. Hän oli vaaleampi kuin useimmat muut esiintyjät ja voimakkaan näköinen, vaikkei kaikkein lihaksikkain ollutkaan. Samalla hän oli sulokas, kuin poikkeuksellisen vahva ballerina, jonka jalka nousi korkealle ja ranteet ojentuivat kauniisti aina kun hän poseerasi yleisölle. Välillä hän kääntyi vastustajansa nujerrettuaan yleisöön, nosti sormensa huulilleen ja naurahti päälle kujeillen, ikään kuin hän olisi halunnut näyttää kaataneensa toisen naisen kanveesiin aivan vahingossa.

Tätä naista vastaan asettui loppupuolella nainen, jonka olin myös oppinut tunnistamaan. Vaikka moni esiintyjä oli tumma-
verinen, tämän naisen iho ja hiukset olivat tummemmat kuin ke-
nenkään muun. Olin nähnyt hänen näköisiään mustia naisia New
Yorkissa ja ihastellut heidän kauniita piirteitään ja ihonsa sävyä,
mutta epäilin, että moni muu tässä katsomossa ei ollut koskaan
nähdyn tämännäköistä ihmistä. Jos kujeileva kiharatukkainen nai-
nen antoi viehkeyden kätkeä todelliset voimansa, tämä toinen ei
edes yrittänyt teeskennellä suloista tyttöstä. Hänen selkensä oli
niin leveä ja hänen käsivartensa niin jykevät, että hän pystyisi var-
masti peittoamaan jokaisen katsojan, niin naisen kuin miehenkin.
Naisella oli yllään timantin lailla säkenöivillä pienillä kivillä koris-
teltu asu, joka toi mieleen sirkuksen voimamiesten asut. Kun hän
asettui kiharatukkaista vastaan, tiesin, että hän voittaisi mennessä
tullen – mikäli esityksen lopputulosta ei ollut sovittu ja harjoitel-
tu etukäteen. Kun musta nainen tarttui leveällä otteella kihara-
tukkaista vyötäröstä ja nosti tämän käsiensä varassa ilmaan, missä
kiharatukkainen yhä vain ojenteli siroasti ranteitaan vaikka yritti-
kin samalla näyttää pelokkaalta, minun teki mieli hurrata voiman-
pesälle. Toivoin, että tässä kohtaa esitys olisi totta. Että vahvempi
saisi voittaa. Toivoin, ettei perinteisemmällä tavalla viehättävä ki-
haratukka saisi esityksen varjolla nujertaa uljasta vastustajaansa.

Harmi kyllä sain pettyä.

Kumpikin naisista oli vuorotellen voitolla, kunnes yleisön läpi
kävi kohahdus, ja kaikki kääntyivät katsomaan estradin sivuun.
Punainen raskas verho heilui pahaenteisesti. Sen takaa kuului tö-
minää torvisoittokunnan pauhatessa kilpaa vieressä. Lopulta ver-
hot heilahtivat sivuun ja hennosti pölyävän purun keskeltä laval-
le laukkasi suuri valkoinen hevonen.

Vedin henkeä muiden mukana, kun musta nainen tarttui
kiharatukkaiseen ja kohotti tämän uudestaan ilmaan. Hevonen

kiersi pärskähdellen lavaa, ja molemmat naiset kääntyivät katsomaan sitä. Juuri ennen kuin se tapahtui, aavistin mitä oli tulossa. Ja niin katselin kuin hidastettuna, kuinka vahvempi nainen heitti kiharatukkaisen ilmaan. Hän tuntui leijuvan hetken tyhjän päällä, kunnes painovoima veti häntä alaspäin ja kuin ihmeen kaukalla hän laskeutui seisomaan suorille jaloille hevosen selkään. Nainen horjui hiukan, ja pienen hetken ajan hänen säkenöivä hymynsä tuntui hyytyvän. Mutta sitten hänen tasapainonsa palautui, ja hän nosti kätensä ilmaan kuin olympiamitalisti. Hevonen kuljetti häntä mukanaan ympäri estradia yleisön puhjetessa suosionosoituksiin. Orkesterikin juhli mukana soiton vain yltyessä.

Anni kumartui puoleeni ja tarttui minua kuin ajatuksissaan hihasta. Vilkaisin häneen, mutta hän ei irrotanut katsettaan lavasta. – Tämä on uskomatonta, hän kuiskasi hiljaa.

– Niin on, minä kuiskasin takaisin.

Arvasin koko esityksen huipentuvan tähän, ja olin oikeassa. Mutta en voinut olla kiinnittämättä huomiota siihen, että kiharatukkaisen kerätessä suosionosoituksia puolelta ja toiselta hänen kanssaan esiintynyt voimainen vetäytyi lavan reunaan ja jäi seisomaan sinne antaen esiintyjätoverilleen tilaa loistaa. Olin toivonut naisen saavan palkkion silkasta vahvuudestaan; että hän olisi saanut olla esityksen viimeinen voittaja. Mutta lopullinen sädekehä olikin kohdistettu muualle. Se oli varattu ryhmän kaunottarelle.

– No, rouva Loimola, mitä olitte tästä kaikesta mieltä?

Käännyin ympäri katsomaan, kuka minua puhutteli. Olimme juuri poistuneet teltasta ulos illan pimeyteen ja olin vetänyt takkini kauluksia hieman ylöspäin väristen paitsi kylmästä, myös kaiken jännittävydestä ja ihmeellisyydestä. Tomuinen, laidoilta hyvin mutainen hiekkakenttä levisi ympärilleni, ja sen eri puolilla

seisoivat esiintyjien asuinvaunut hieman hajallaan, kuin joku olisi ripotellut ne alueelle sattumanvaraisesti.

Jalmari Leino seisoi takanani katsellen minua kiinnostuneena. Jokin hänen katseessaan kuitenkin tuntui myös alentuvalta, kuin hän olisi odottanut mitä minä sanoisin vain jotta voisi sen jälkeen olla toista mieltä. Rypistin kulmiani. En vielä ollut nähnyt tässä miehessä kovinkaan paljon sellaista, mihin voisin ymmärtää Rikun ihastuneen.

– Kiitos kysymästä, vastasin hänelle, – minä olen sitä mieltä, että se oli upeaa. Uskomatonta. Olen iloinen, että sain nähdä sen.

Jalmari nyökkäsi. Hän siirsi kuluneen näköistä huopahattuaan hiukan taaksepäin kasvoiltaan ja vilkuili ympärilleen ihmisiin, jotka purkautuivat ulos teltasta. Yleisön kasvoista oli vaikea lukea heidän tuntojaan, mutta heidän joukossaan kävi kova supina. Eräs rouva pudisteli päätään kulmat kurtussa, mutta toinen, nuorempi nainen poistui teltasta silmät sädehtien.

– En ole aivan varma mitä muut ihmiset ovat tästä kaikesta mieltä, Jalmari sanoi. – Osaan arvata että joidenkin mielestä tämä oli... vulgaaria. Mutta herra Loimola on kertonut teidän olevan erikoislaatuinen ihminen. Ehkäpä te osaatte arvostaa näkemäännne.

Jalmarin suusta ”erikoislaatuinen” ei sillä hetkellä kuulostanut suurelta kehulta. Ja vaikka tiesin, että se oli täysin tapojenmukaista käytöstä, tuntui silti kummalliselta, kuinka virallisesti Jalmari minua puhutteli. Emme tietenkään olleet tavanneet kuin vasta aivan äsken, mutta siitä huolimatta hän oli jo ollut vieraina kodissani, kutsunut minut ”vulgaariin” esitykseen – ja tietenkin liehakoinut minun aviomiestäni. Olin myös pyytänyt häntä puhuttelemaan minua Liliksi, mutta ainakin toistaiseksi hän valitsi pitää etäisyyttä.

– Herra Leino, minä sanoin viileästi, – minä olen iloinen että herra Loimola puhuu minusta niin arvostavaan sävyyn.